

Leidraad om te komen tot een (praktijk)leerplan

I Inleiding

Flexibel en vernieuwend opleiden vraagt om het aanpassen van de bestaande (praktijk)leerplannen. Deze leidraad is door CZO Flex Level opgesteld om de projectleiders uit de zorginstellingen te ondersteunen bij het (laten) maken van een nieuw (praktijk)leerplan. De opleiders (praktijk en theorie) hebben hierin een grote rol. Door het beantwoorden van gerichte vragen word je als projectleider ondersteund bij het ontwikkelen van een EPA-gericht leerplan dat voldoet aan de uitgangspunten van het programma CZO Flex en het nieuwe toezichtskader (opleidingseisen en erkenningscriteria) van het College Zorg Opleidingen (CZO).

Belangrijk: De leidraad is opgesteld op basis van de meest recente inzichten over flexibiliseren, vernieuwen, toezicht en erkenning (eind 2020). Omdat de herziening van het opleidingsstelsel nog volop in ontwikkeling is, komen er in de loop van de tijd mogelijk nieuwe inzichten die aanpassing van het (praktijk)leerplan vragen. In dat geval publiceert CZO Flex Level een zogeheten addendum op de leidraad.

(Praktijk)leerplan opstellen

Per hoofdstuk van de leidraad staat aangegeven welke onderwerpen van toepassing zijn op alle CZO-opleidingen en leerroutes binnen een instelling en welke specifiek zijn voor bepaalde (clusters van) opleidingen en leerroutes.

Je stelt een (praktijk)leerplan op voor studenten, opleiders/begeleiders en het management in jouw zorginstelling. Daarnaast is het (praktijk)leerplan een belangrijk document voor CZO in verband met het (her)erkennen van jouw zorginstelling voor een of meerder CZO-opleidingen. Ieder hoofdstuk start met een (verwijzing naar een) inhoudelijke toelichting. Daarna volgen de vragen voor jouw organisatie.

Belangrijk: Het is belangrijk om de startinformatie én de essentiële en aanbevolen informatie goed te lezen en te bekijken.

Voordat je start geven we je de volgende tips:

- Maak een (praktijk)leerplan dat kort en krachtig is geformuleerd.
- Werk met verwijzingen naar documenten, websites (bijvoorbeeld naar EPA-beschrijvingen) of eventueel een e-portfolio, zonder dat je de teksten uit die bronnen overneemt in het (praktijk)leerplan. Zo blijft tekst zo actueel als mogelijk. Maak gebruik van de websites van [CZO FLex Level](#) en [CZO](#).

II Startinformatie over EPA's en werkpleklers

Deze startinformatie biedt in vogelvlucht informatie over EPA's, flexibiliseren, werkpleklers en bekwaam verklaren. Onderaan dit hoofdstuk volgt een verwijzing naar essentiële informatie en naar aanbevolen informatie.

Hoe ziet een EPA gerichte praktijkopleiding eruit?

De beroepspraktijk is dé context van het leren. De kenmerkende beroepsactiviteiten zijn beschreven als Entrustable Professional Activities (EPA's). Door gebruik te maken van EPA's ontstaat een helder, samenhangend en flexibel praktijkcurriculum voor studenten, begeleiders en opleiders. Opleiden met EPA's is dus leren en opleiden op de werkplek.

Flexibiliseren

EPA's maken het mogelijk opleidingen te flexibiliseren en individuele leerroutes te ontwikkelen. Opleidingen en leerroutes flexibel maken kan op twee manieren:

- Collectieve vrijstellingen o.b.v. opleidingen, of;
- Flexibele leerroutes met EPA's, door:
 1. Brede basis met uitstroomprofielen
 2. Individuele verschillen
 3. Vrijstellingen op basis van EPA's
 4. Verkorten, verbreden of verdiepen

Wat vraagt leren en opleiden met EPA's van de werkplek?

De student ontwikkelt de benodigde competenties en onderliggende kennis, vaardigheden en attitude door te leren en te werken in de beroepspraktijk; het volgen van onderwijs en door zelfstudie. Het leren op de werkplek wordt gestimuleerd en expliciet gemaakt met behulp van leerdoelen en feedback op het functioneren door professionals. Dit gebeurt in de directe werkomgeving én door leermomenten waarin reflectie op de ontwikkeling van de student plaatsvindt. Opleiden met EPA's vraagt daarom om een goed ingerichte en ondersteunende werkplek. Belangrijk hierin is een actueel (praktijk)leerplan, de begeleidende/coachende rol van de opleiders en begeleiders en een goed ondersteunend én up-to-date e-portfolio.

Bekwaam verklaren

Bij opleidingen die gebaseerd zijn op EPA's krijgt de student bij het formeel bekwaam verklaren, toestemming om deze professionele activiteit zelfstandig uit te voeren. Tijdens het leren doorloopt de student verschillende superviseniveaus.

Een student wordt bekwaam verklaard voor een EPA wanneer er sprake is van geground vertrouwen. Dit betekent dat: meerdere observaties hebben plaatsgevonden, meerdere observatoren (opleiders en begeleiders) het eens moeten zijn en verschillende informatiebronnen zijn gebruikt bij de beoordeling (zoals beoordeling van producten, casusbespreking). Bij de uitvoering van de professionele activiteit en de nabespreking daarvan gaat de opleider en begeleider na of de student de kennis in de praktijk kan toepassen. Bij het toevertrouwen van EPA's worden de vakinhoudelijke competenties beoordeeld en de vertrouwenscriteria gewogen.

Essentiële informatie:

- Handleiding [Begeleiden en bekwaam verklaren: werken met Entrustable professional activities \(EPA's\) binnen CZO-gecertificeerde opleidingen](#) Deze handleiding bevat meer informatie, criteria en minimale vereisten als input voor het (praktijk)leerplan.

- Bestudeer ook de opleidingseisen en erkenningscriteria voor een CZO-erkenning op de [website van het CZO](#).

Meer informatie:

- De [architectuur](#) van het nieuwe CZO-stelsel is het handvat voor de flexibilisering en vernieuwing.
- De [visie op leren](#) laat zien hoe het werkplekleren eruitziet na de vernieuwing.
- [Wat zijn EPA's?](#) (info op [czoflexlevel.nl](#))
- [De EPA's](#)
- Animatie [Werken met EPA's](#)
- [Flexibiliseren](#) (info op website CZO Flex Level)
- [Supervisie en bekwaam verklaren](#) (info op website CZO Flex Level)
- Animatie [Bekwaam verklaren in de praktijk](#)
- Presentatie [workshop Toetsen en bekwaam verklaren voor de praktijk](#)

III Opstellen (praktijk)leerplan

Na het lezen van de startinformatie, de opleidingseisen en de criteria voor een CZO-erkenning kun je starten met het opstellen van het (praktijk)leerplan. Beantwoord hiervoor per hoofdstuk de vragen. In de titel van het hoofdstuk wordt aangegeven op welk organisatieniveau je antwoord geeft.

1. Visie op opleiden en werkplekleren (beschrijven per organisatie)

In dit hoofdstuk leg je de basis voor de flexibilisering en vernieuwing van de verpleegkundige en medisch ondersteunende (vervolg)opleidingen en leerroutes, door de visie van de organisatie op opleiden en werkplekleren te beschrijven of te formuleren.

Gerichte vragen:

- a. Beschrijf hier de visie van jouw instelling op opleiden en leren, en neem hierin op wat de instellingsvisie is op:
 - een EPA-gericht (praktijk)curriculum
 - flexibele en vernieuwde opleidingen/ leerroutes
 - leren op de werkplek
 - opleiding en begeleiding op de werkplek
- b. Beschrijf op welke wijze je zorg draagt voor landelijke uniformiteit, zodat een behaalde EPA in iedere zorginstelling dezelfde inhoud en waarde heeft. Denk hierbij ook aan de processen van 'voortgang monitoren' en 'bekwaam verklaren in de praktijk' (zie 5. en 6. van deze leidraad).

2. Overzicht en opbouw van alle opleiding(en) en leerroute(s) (beschrijven per organisatie)

In dit hoofdstuk laat je zien welke opleidingen in jouw instelling geflexibiliseerd en vernieuwd worden, en welke samenhang en flexibiliseringsmogelijkheden er tussen de verschillende opleidingen is.

Gerichte vragen:

Voor de samenhang tussen de diverse opleidingen en flexibilisering op studentniveau is het van belang om een overzicht te hebben van alle erkende en potentiële CZO-opleidingen.

- a. Maak een overzicht van de titels van alle CZO-erkende opleidingen (en die in aanvraag zijn voor een CZO-erkenning) die in jouw instelling worden aangeboden.

Zowel in- als extern zijn er mogelijkheden om in samenhang (bijvoorbeeld binnen opleidingsclusters) opleidingen/leerroutes te organiseren. Een voorbeeld is de gecombineerde beroepspraktijk voor de IC- en SEH-opleiding of samenwerkingsverband met de ambulancezorg etc. Ook in jouw instelling kan samenhang mogelijk zijn.

- b. Geef aan welke van die CZO-erkende opleidingen in samenhang met andere afdelingen en of instellingen worden vorm gegeven.
- c. Beschrijf hier op welke manier de flexibilisering van de betreffende CZO-opleidingen in jouw instelling zal worden bereikt, denk hierbij ook aan (individuele) leerroutes.

3. Opbouw en inhoud van het (praktijk)curriculum van de opleidingen/leerroutes (beschrijven per te flexibiliseren en te vernieuwen opleiding)

Dit hoofdstuk schrijf je in samenwerking met de theorieopleider van de betreffende opleiding. Hierin beschrijf je precies hoe het praktijkcurriculum in jouw instelling is opgebouwd: of de praktijkleersituatie voldoet aan de CZO-criteria en of in jouw instelling naast de (basis en) kern EPA's ook specifieke EPA's van toepassing zijn en waar deze behaald kunnen worden. Ook geef je aan welke overige leeractiviteiten van toepassing zijn en hoe hier vorm en inhoud aan wordt gegeven.

Binnen EPA-gerichte CZO-opleidingen maken we onderscheid tussen:

- (Basis en) Kern EPA's: dit zijn EPA's die alle studenten en professionals in opleiding verwerven binnen een bepaalde specialisatie.
- Specifieke EPA's: dit zijn EPA's die alleen te behalen zijn op afdelingen met een specifieke taakstelling, zorgtaak of een afdeling met een specifieke patiëntencategorie.

NB: eventuele functie-overstijgende EPA's blijven vooralsnog buiten beschouwing.

Gerichte vragen:

- a. Beschrijf hier hoe de opleiding(en) voldoet aan de criteria die door CZO gesteld worden aan de praktijkleersituatie (zie CZO-erkenningsaanvraagformulier).

- b. Beschrijf hier per te vernieuwen en flexibiliseren opleiding welke (basis en) Kern EPA's en eventueel - Specifieke EPA's - studenten kunnen verwerven in jouw instelling?
- c. Beschrijf hier per te flexibiliseren en te vernieuwen opleiding welke werkplek(ken) en eventuele stages straks van toepassing zijn in jouw instelling. Koppel aan de eventueel verschillende werkplekken de EPA's die je verwacht dat de student daar kan verwerven. Als er (externe) stages zijn, dan omschrijf je die ook.

Niet alle kennis en vaardigheden die studenten moeten verwerven, zijn te vatten in EPA's die op de werkplek zijn te observeren. De overige leeractiviteiten worden per opleiding vastgesteld door middel van CZO-opleidingseisen.

- d. Beschrijf hier, indien van toepassing, de overige leeractiviteiten in de praktijk, per te flexibiliseren en te vernieuwen opleiding, en geef aan op welke wijze deze vorm krijgen.

4. Organisatie van begeleiding (beschrijven per te flexibiliseren en te vernieuwen opleiding of cluster van opleidingen of organisatie)

In dit hoofdstuk laat je zien hoe de begeleiding van studenten eruit ziet in jouw instelling.

- a. Beschrijf hoe het team van begeleiders is samengesteld. Denk hierbij aan de verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen praktijkopleiders / werkbegeleiders / begeleidersgroep / coaches / mentoren.
- b. Geef aan welke rol (interprofessionele) collega's, de teamleiding, het afdelingsmanagement en het leerhuis hebben binnen deze opleiding en specifiek de begeleiding van studenten.
- c. Bekijk goed of er leeractiviteiten en/of stages buiten de afdeling of instelling plaatsvinden, en geef ook die begeleiding een plaats in het plan.

5. Voortgang monitoren (beschrijven per opleiding)

In dit hoofdstuk laat je zien hoe de leerdoelen van studenten in jouw instelling worden geformuleerd en hoe de voortgang wordt gevolgd en bijgehouden.

Iedere student houdt in een persoonlijk portfolio de gegevens bij over de eigen opleiding. Dit portfolio fungeert enerzijds als registratiesysteem en anderzijds als sturingsinstrument voor de individuele student en voor de begeleiders. De student houdt het portfolio actief bij. Dat wil zeggen dat alle relevante activiteiten, zoals observaties, toetsuitslagen, onderwijs en verslagen van begeleidingsgesprekken en reflecties in het portfolio worden opgenomen. Het portfolio geeft daarmee een totaalbeeld van de ontwikkeling van de student. Het portfolio vormt de basis voor gesprekken met de begeleider/ opleider.

De voortgang van een student wordt gevolgd in een gesprekscyclus aan de hand van het portfolio. Een gesprekscyclus bestaat uit de volgende elementen:

- a. Introductiegesprek
- b. Voortgangsgesprekken
- c. Tussenbeoordelingsgesprek
- d. Eindbeoordeling/ portfolio-assessment of gesprek

Gerichte vragen:

- a. Zorg dat de organisatie beschikt over een portfolio dat geschikt is voor EPA-gericht opleiden, zie hiervoor het aanbevolen pakket van eisen van CZO Flex Level (gereed maart 2021).
- b. Beschrijf hier op welke wijze het portfolio ingezet wordt in het proces van monitoren en bekwaam verklaren van studenten.

Gedurende de gehele opleiding houdt de student de individuele ontwikkeling en persoonlijke leerdoelen bij in een persoonlijk opleidingsplan (POP). Het POP maakt het mogelijk zicht te houden op de planning, doelen en voortgang in de opleiding.

- c. Beschrijf op welke wijze het POP binnen de opleiding en instelling gebruikt wordt en wie hierin welke verantwoordelijkheden heeft.
- d. Geef weer welke gesprek (zie gesprekscyclus) wanneer wordt ingezet om de voortgang van de student te monitoren. Geef daarbij de verantwoordelijkheden weer van de verschillende betrokkenen.

6. Bekwaam verklaren in de praktijk (beschrijven per organisatie en per opleiding)

In dit hoofdstuk laat je zien hoe studenten in jouw instelling worden getoetst en beoordeeld. Maak hiervoor gebruik van de [Handleiding Begeleiden en bekwaam verklaren: werken met Entrustable professional activities \(EPA's\) binnen CZO-gecertificeerde opleidingen](#) en van de generieke set toetsinstrumenten (in ontwikkeling).

Een EPA gericht curriculum vraagt een andere vorm van begeleiden, toetsen en beoordelen. Om bij te dragen aan landelijke uniformiteit ontwikkelt CZO Flex Level een generieke set toetsinstrumenten. Instellingen maken een keuze uit verschillende instrumenten. Eigen instrumenten die passen bij het werkplekleren kunnen daaraan worden toegevoegd.

Het toetsen in de dagelijkse praktijk is voornamelijk formatief (groei – en ontwikkelingsgericht). Er wordt getoetst om te bepalen hoe de student zich ontwikkelt en om het leerproces van de student te sturen. In de EPA's is beschreven wat een student moet kennen en kunnen. Een EPA geeft daarbij houvast aan de student en de begeleiders. De student neemt de resultaten van de verschillende toetsen op in het portfolio.

Tijdens formele momenten in de opleiding zijn er een summatieve beoordelingen. Hierbij wordt bekeken of de student voldoende voortgang boekt en/of de student een bekwaamverklaring kan krijgen op één of meerdere EPA's. Deze summatieve beoordeling is een optelsom van formatieve toetsen door verschillende (werk)begeleiders en andere informatiebronnen die inzicht geven in de bekwaamheid van de student, zoals ervaringen op de werkvloer en een gezamenlijke afweging ten aanzien van vertrouwenscriteria.

Gerichte vragen

Er zijn verschillende categorieën van toetsinstrumenten voor het bekwaam verklaren in de praktijk:

- Kennistoets
 - Korte praktijk beoordeling
 - Longitudinale praktijkobservaties
 - Beoordeling van producten
 - Zelfreflectie/ -evaluatie
- a. Beschrijf per EPA van een opleiding of leerroute welke toetsinstrumenten zullen worden ingezet. Maak een keuze uit de verschillende categorieën en laat je inspireren door de generieke toetsinstrumenten (gereed januari 2021).
- b. Beschrijf hier op welke wijze het proces van bekwaam verklaren binnen deze opleiding plaatsvindt. Wie heeft welke verantwoordelijkheden? Vergeet daarbij de verantwoordelijkheid van de student niet.

7. Wat gebeurt er bij onvoldoende voortgang en/of functioneren? (beschrijven per organisatie)

In dit hoofdstuk maak je inzichtelijk welke afspraken en mogelijkheden er zijn als de student onvoldoende functioneert.

Als een student onvoldoende functioneert zijn er verschillende 'ingrepen' mogelijk, zoals:

- Verlenging
- Herkansing
- Extra ondersteuning, (bijvoorbeeld extra begeleiding)
- Beëindiging van de opleiding
- Doorstroom naar andere opleiding

Gerichte vraag:

- a. Beschrijf hier welke afspraken er in jouw instelling zijn als een student onvoldoende functioneert en waar is dat vastgelegd en inzichtelijk voor de student? Als dit staat vermeld in het OER (opleidingsexamenreglement) dan is een verwijzing daarnaar voldoende.

8. Kwaliteitsborging (beschrijven per organisatie)

In dit hoofdstuk beschrijf je hoe de kwaliteit van de flexibele en vernieuwde opleidingen van een goed niveau is en na implementatie wordt gewaarborgd. Zie ook het [CZO-erkenningaanvraagformulier](#).

De opleidingseisen stellen de landelijke minimale eisen vast waaraan de opleiding moet voldoen om door het CZO erkend te worden. Een audit door het CZO (via een (online) bezoek aan een instelling) heeft een tweeledig doel:

1. de kwaliteit van de CZO-opleiding toetsen in de praktijk, en;
2. verbetervoorstellen doen voor de praktijkleerplaats.

Binnen alle audits bij CZO-opleidingen zijn toetsing en kwaliteitsverbetering dé leidende principes. De continue focus op kwaliteit laat instellingen zien wat zij goed doen en waar verbeterkansen liggen.

Gerichte vragen:

- a. Beschrijf hier op welke manier de begeleiders van de studenten in jouw instelling zijn geschoold in het begeleiden en bekwaam verklaren van EPA's in de praktijk. En hoe ze hierin deskundig blijven (en tevens op supervisieniveau 5 fungeren).
- b. Beschrijf hier op welke manier de opleiding in jouw instelling wordt geëvalueerd en hoe verbetervoorstellen worden getoetst en ingevoerd. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de leerklimatemetingen.
- c. Zorg dat de (praktijk)leerplannen een formele status krijgen in de instelling en beschrijf hier hoe de (praktijk)leerplannen een plek krijgen in de PDCA-cyclus.